

płk rez. dr hab. Jacek LASOTA

Warszawa, 30.07.2025 r.

Instytut Historii i Polemologii

Akademia Sztuki Wojennej

w Warszawie

ARKUSZ RECENZJI ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pana Magistra Pawła KOCIKA

na temat:

Rozwój wojskowej służby zdrowia Republiki Francuskiej w perspektywie lat 2020-2030

kierownik naukowy prof. dr hab. Krzysztof KUBIAK

W postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie: nauki społeczne w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

1. Uwagi wstępne

Podstawą formalną do sporządzenia niniejszej recenzji była Uchwała nr 36/2025 Rady Naukowej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 03.07.2025 r. w sprawie wyznaczenia recenzentów rozprawy doktorskiej pt. *Rozwój wojskowej służby zdrowia Republiki Francuskiej w perspektywie lat 2020-2030* w postępowaniu o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie Panu mgr. Pawłowi KOCIKOWI. Przedstawiona do recenzji rozprawa podejmuje zagadnienie francuskiej wojskowej służby zdrowia - temat rzadko eksplorowany na polskim gruncie nauk o bezpieczeństwie - i analizuje jej poszczególne komponenty jako strukturę kluczową dla prowadzenia działań operacyjnych przez Francuskie Siły Zbrojne. Tym samym praca wypełnia istotną lukę poznawczą w krajowej refleksji nad zagranicznymi modelami zabezpieczenia medycznego w środowisku wojskowym. Rozprawa doktorska Pana Magistra Pawła KOCIKA jest w formie pracy pisemnej o charakterze monografii naukowej.

W związku z powyższym, uwzględniając ustawowe kryteria i wymogi stawiane rozprawom doktorskim, w kolejnych częściach recenzji ustosunkowałem się do następujących aspektów: określenie trafności wyboru i oryginalności problemu badawczego podjętego w rozprawie wraz z odniesieniem się do wiedzy teoretycznej Doktoranta w danej dyscyplinie naukowej; ocena metodologiczna i merytoryczna dysertacji w kontekście umiejętności samodzielnego prowadzenia

pracy naukowej; osiągnięcie określonych wyników badań i praktyczne ich zastosowanie; ocena od strony formalnej oraz wnioski końcowe.

2. Ocena oryginalnego rozwiązania problemu naukowego, oryginalnego rozwiązania w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej¹.

a) Ocena oryginalnego rozwiązania problemu naukowego

Recenzowana rozprawa doktorska Pana Magistra Pawła Kocika pt. „*Rozwój wojskowej służby zdrowia Republiki Francuskiej w perspektywie lat 2020–2030*” stanowi interdyscyplinarne i odpowiednio ukierunkowane opracowanie naukowe, osadzone w realiach funkcjonowania systemu bezpieczeństwa i obrony państwa, ze szczególnym uwzględnieniem operacyjnych i taktycznych aspektów współczesnych konfliktów zbrojnych o charakterze konwencjonalnym.

Praca wyróżnia się oryginalnym ujęciem problematyki badawczej, formułując główny problem badawczy w formie pytania: *Jakie są kierunki rozwojowe wytyczone dla francuskiej wojskowej służby zdrowia w perspektywie lat 2020–2030?* Autor podejmuje próbę identyfikacji oraz oceny tych kierunków w kontekście rosnącego znaczenia konfliktów zbrojnych o wysokiej intensywności.

Doktorant prezentuje nowatorską i dobrze uargumentowaną analizę procesu transformacji systemu medycznego Francuskich Sił Zbrojnych, od struktur przystosowanych do prowadzenia działań asymetrycznych, ku modelowi odpowiadającemu wyzwaniom konwencjonalnego teatru działań wojennych.

Analiza koncentruje się na czterech kluczowych obszarach: reorganizacji strukturalnej systemu (dowodzenie, logistyka, rezerwy osobowe), wdrażaniu innowacyjnych technologii i narzędzi (telemedycyna, sztuczna inteligencja, mobilne zespoły medyczne), podnoszeniu gotowości operacyjnej i psychicznej personelu oraz rozwoju międzynarodowej i cywilno-wojskowej współpracy w zakresie ochrony zdrowia. Kierunki rozwojowe omówione w pracy obejmują m.in. implementację planu *Ambicje Strategiczne 2030*, zwiększenie mobilności komponentów medycznych, usprawnienie systemu ewakuacji medycznej, rozwój szkoleń specjalistycznych, cyfryzację zarządzania oraz wprowadzanie nowoczesnych metod leczenia i profilaktyki w warunkach bojowych.

Autor, w sposób samodzielny i naukowo dojrzały, pozyskał oraz opracował dane empiryczne, w tym wywiady z francuskim personelem wojskowym (na różnych szczeblach dowodzenia), relacje z wizyt w jednostkach wojskowych, analizę dokumentów doktrynalnych oraz doświadczeń z operacji zagranicznych (m.in. w regionie Sahelu, Afganistanie) oraz ćwiczeń wojskowych (np. *Orion 23*).

¹ Stwierdzenie spełnienia albo braku spełnienia przesłanki, o której mowa w art. 187 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r., poz. 478).

Zgromadzony materiał został ciekawie połączony z częścią teoretyczną, co wzmacnia poznawczą i aplikacyjną wartość dysertacji.

Z perspektywy metodologicznej, rozprawa została przygotowana z odpowiednią świadomością badawczą. Dobór metod zarówno teoretycznych i empirycznych był adekwatny i uzasadniony, a cele badawcze i hipotezy zostały odpowiednio sprecyzowane. Zaletą pracy jest także jej silne osadzenie w aktualnym kontekście międzynarodowym oraz strategicznym.

Bogaty, zróżnicowany i reprezentatywny dobór literatury przedmiotu, w tym przede wszystkim źródła francuskie, wojskowe i analityczne oraz rzetelne zastosowanie narzędzi badawczych świadczą o odpowiednim poziomie merytorycznym Doktoranta oraz jego zdolności do prowadzenia samodzielnych badań naukowych. Szczegółowa analiza poszczególnych elementów pracy została przedstawiona w dalszych częściach niniejszej recenzji.

Podsumowując powyższe zapisy można stwierdzić, iż Doktorant wykazał w dysertacji, że podjęty problem jest oryginalny i inny, wobec dotychczasowych osiągnięć oraz rozpoznanego stanu wiedzy na wybrany obszarowo temat, a realizowany proces poznania miał znaczny zasięg i był badawczo ukierunkowany.

b) Ocena oryginalnego rozwiązania w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej

W podsumowaniu tej części recenzji rozprawy doktorskiej Pana Magistra Pawła Kocika uważam, że zaproponowane kierunki zmian poświęcone usprawnieniom w systemie wojskowej służby zdrowia należy ocenić wysoko zarówno pod względem merytorycznym, jak i praktycznym. Doktorant wykazuje się znajomością realiów funkcjonowania systemu we Francji, umiejętnie diagnozuje jego słabości i przedstawia konkretne, możliwe do wdrożenia rozwiązania. Propozycje te zostały poparte wynikami badań własnych oraz odniesione do wzorców międzynarodowych.

Ujęcie problematyki jest interdyscyplinarne, obejmuje zarówno aspekty prawne, organizacyjne, techniczne, jak i społeczne. Przedstawione rekomendacje mają duży potencjał wdrożeniowy i mogą stanowić istotny wkład w doskonalenie wojskowej służby zdrowia w Polsce.

Na szczególną uwagę zasługują wybrane fragmenty pracy, zwłaszcza odnoszące się do innowacyjnych rozwiązań technologicznych oraz rekomendacji organizacyjnych dla Wojska Polskiego, które posiadają potencjał publikacyjny i mogą wzbogacić krajową oraz międzynarodową literaturę z zakresu bezpieczeństwa i obronności.

Reasumując, rozprawa spełnia zasadnicze wymagania stawiane pracy doktorskiej w powyższym aspekcie i wnosi oryginalny oraz wartościowy wkład do rozwoju nauk o bezpieczeństwie w kontekście bezpieczeństwa militarnego i obronności państwa. Może stanowić

istotne źródło wiedzy i inspirację dla decydentów odpowiedzialnych za modernizację wojskowej służby zdrowia w Polsce.

Podsumowując powyższe zapisy można stwierdzić, iż Doktorant wykazał w dysertacji, że osiągnięte rozwiązania można wykorzystać w sferze społecznej.

W rezultacie stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska spełnia wymagania przesłanki, o której mowa w art. 187 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce dotyczącej przedmiotu rozprawy.

3. Ocena wiedzy teoretycznej Kandydata oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej².

a) ocena ogólnej wiedzy teoretycznej Kandydata

Ocenę wiedzy teoretycznej Doktoranta podzieliłem na dwie części: pierwsza dotyczy ogólnej wiedzy z zakresu nauk o bezpieczeństwie, druga - wiedzy specjalistycznej związanej z przedmiotem badań, czyli francuską wojskową służbą zdrowia jako elementu zdolności operacyjnych Francuskich Sił Zbrojnych. (s. 26)

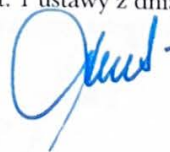
1. Wiedza ogólna z zakresu nauk o bezpieczeństwie

Doktorant wykazał się odpowiednią orientacją w podstawowych koncepcjach, definicjach oraz teoriach z zakresu nauk o bezpieczeństwie. W rozprawie w sposób konsekwentny i świadomy posługuje się aparatem pojęciowym charakterystycznym dla tej dyscypliny, obejmującym m.in. takie zagadnienia jak: bezpieczeństwo narodowe, obronność państwa, systemy reagowania kryzysowego, zdolności operacyjne sił zbrojnych czy wojna i konflikt zbrojny.

Widoczne jest również dobre zrozumienie współczesnych uwarunkowań geopolitycznych i strategicznych, w jakich funkcjonują siły zbrojne państw członkowskich NATO, w tym roli i miejsca Francji jako państwa dysponującego pełnym spektrum zdolności wojskowych wraz z arsenałem broni jądrowej. Autor sprawnie nawiązuje do aktualnych trendów w obronności, takich jak: zmiana charakteru konfliktów zbrojnych, odrodzenie konfliktu zbrojnego o wysokiej intensywności, prowadzonego przeciwko przeciwnikowi dysponującemu porównywalnym potencjałem militarnym, transformacja sił zbrojnych w kierunku większej mobilności i interoperacyjności.

Zastosowanie tej wiedzy nie ogranicza się jedynie do opisu stanu istniejącego. Doktorant potrafi syntetyzować i oceniać procesy zachodzące w systemie bezpieczeństwa państwa z perspektywy strategicznej, integrując je z tematem badań. To dowodzi głębokiego osadzenia rozprawy w ramach dyscypliny nauki o bezpieczeństwie i stanowi o dobrym poziomie przygotowania teoretycznego Autora.

² Stwierdzenie spełnienia albo braku spełnienia przesłanki, o której mowa w art. 187 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz. 478).

Warto jednak zaznaczyć, że w zakresie problematyki związanej z kategoriami sztuki wojennej występują pewne niedociągnięcia merytoryczne, które choć nie mają istotnego wpływu na ogólnie pozytywną ocenę dysertacji zostaną wskazane w dalszej części recenzji.

2. Wiedza specjalistyczna z zakresu systemów ochrony zdrowia w siłach zbrojnych

Niezaprzeczalną, w moim odczuciu, wartością merytoryczną rozprawy jest jej wyraźnie specjalistyczny charakter, który świadczy o dogłębnym przygotowaniu Doktoranta w zakresie organizacji i funkcjonowania wojskowej służby zdrowia. Autor nie tylko szczegółowo przedstawił strukturę oraz zadania francuskiego wojskowego systemu opieki zdrowotnej, lecz także ukazał jego dynamiczny rozwój w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania strategiczne, operacyjne, taktyczne i technologiczne.

Doktorant wykazał się bardzo dobrą znajomością specyfiki działań medycznych w warunkach pola walki, jak również zrozumieniem uwarunkowań prawnych, logistycznych i doktrynalnych determinujących funkcjonowanie komponentu medycznego. Z dużą kompetencją analizuje procesy reorganizacji struktur dowodzenia, modernizacji elementów ewakuacji medycznej, integracji systemów telemedycznych oraz wdrażania rozwiązań cyfrowych (wraz z wykorzystaniem sztucznej inteligencji) w zakresie zarządzania personelem i zasobami medycznymi w siłach zbrojnych.

W pracy zawarto także pogłębioną refleksję na temat jakości i kierunków kształcenia personelu medycznego, odporności psychofizycznej żołnierzy służby zdrowia (sanitariuszy i lekarzy), interoperacyjności w ramach misji wielonarodowych, a także wpływu pandemii COVID-19 jako czynnika przyspieszającego transformację systemów ochrony zdrowia w środowisku wojskowym.

Zakres zaprezentowanej wiedzy znacznie przekracza poziom ogólny i moim zdaniem ma charakter ekspercki, ugruntowany zarówno w źródłach pierwotnych (dokumenty doktrynalne, regulaminy, raporty), jak i w materiale empirycznym pozyskanym samodzielnie przez Doktoranta (rozmowy, wizyty w jednostkach wojskowych, analizy). Świadczy to nie tylko o rzetelności, ale także o zdolności samodzielnego prowadzenia badań naukowych w wymagającym i wysoko wyspecjalizowanym obszarze.

Na podstawie treści rozprawy doktorskiej Pana Magistra Pawła KOCIKA stwierdzam, że Doktorant posiada odpowiednią wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

b) ocena umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez Kandydata

Niniejsza umiejętność zawiera się w kilku kompetencjach m.in.: prawidłowego dostrzegania i identyfikowania problemu naukowego i uzasadniania jego istnienia, prawidłowego sformułowania

elementów koncepcji badań prowadzących do rozwiązania zidentyfikowanego problemu naukowego, znajomości metod badawczych i umiejętności prawidłowego ich doboru i zastosowania, dokonania krytycznej oceny uzyskanych wyników badań, poprawnego sformułowania sprawozdania z wyników badań w sferze formy i treści), których ocena wraz z uzasadnieniem zamieszczona jest poniżej.

(a) Umiejętność prawidłowego dostrzegania i identyfikowania problemu naukowego i uzasadniania jego istnienia

Autor rozprawy wykazał umiejętność trafnego zidentyfikowania problemu naukowego oraz logicznego i przekonującego uzasadnienia jego istnienia w kontekście współczesnych wyzwań militarnych i geostrategicznych. Sformułowany „problem ogólny” (s. 21) pytanie o kierunki rozwojowe francuskiej wojskowej służby zdrowia w perspektywie lat 2020–2030 jest aktualny, poznawczo uzasadniony i dobrze osadzony w realiach funkcjonowania nowoczesnych sił zbrojnych państwa o wysokim potencjale obronnym.

Wybór tego obszaru badawczego znajduje solidne uzasadnienie w kontekście:

- obserwowanego pogarszania się międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa,
- powrotu rywalizacji między państwami (sojuszami) o podobnym potencjale militarnym,
- potrzeby dostosowania struktur zabezpieczenia medycznego do warunków konfliktów o wysokiej intensywności.

Szczególnie wartościowe jest to, że Autor nie ogranicza się do ogólnikowych ujęć, gdyż problem badawczy zostaje rozpisany na pięć szczegółowych problemów badawczych, które są wewnętrznym spójne, logicznie powiązane z problemem głównym oraz mają wyraźnie określony zakres. Pytania badawcze dotyczą zarówno kontekstu strategicznego (wyzwania geopolityczne), jak i aspektów operacyjnych (przygotowanie struktur), adaptacyjnych (dynamika zmian), społecznych (percepcja personelu) oraz aplikacyjnych (możliwość przeniesienia rozwiązań na grunt polski). Takie rozróżnienie świadczy o przemyślanej koncepcji badawczej oraz o umiejętności kompleksowego ujęcia problemu.

Podobnie należy ocenić sformułowanie celu badawczego, który nie tylko precyzyjnie koresponduje z problemem naukowym, ale również ukierunkowuje analizę na wymiar praktyczny tj. możliwość wykorzystania wniosków płynących z badania do projektowania rozwiązań w polskim systemie wojskowej służby zdrowia. Zwraca uwagę staranna operacjonalizacja celu głównego poprzez wskazanie pięciu celów szczegółowych, gdzie każdemu z nich odpowiada odrębna hipoteza, co wzmacnia strukturę logiczną dysertacji.

Zarówno hipoteza ogólna, jak i hipotezy szczegółowe, zostały sformułowane poprawnie, są bowiem weryfikowalne, jasno powiązane z problemami badawczymi i odpowiadają na pytania

zawarte w poprzednich częściach pracy. Ich treść jednoznacznie wynika z analizy kontekstu strategicznego i militarnego oraz z realistycznej oceny potrzeb sił zbrojnych Francji i Polski. To potwierdza, że Doktorant nie tylko poprawnie zidentyfikował problem naukowy, ale potrafił również wykazać jego znaczenie i aktualność w szerszym wymiarze bezpieczeństwa międzynarodowego.

Doktorant wykazał się zatem prawidłową umiejętnością identyfikacji i precyzyjnego ujęcia problemu naukowego. Prawidłowo osadził go w aktualnym kontekście strategicznym i operacyjnym, nadając badaniu wysoki poziom użyteczności praktycznej. Trafnie sformułowane cele oraz hipotezy (zarówno ogólna, jak i szczegółowe) dowodzą dojrzałości badawczej, spójności logicznej całej koncepcji oraz zdolności do prowadzenia pogłębionych analiz naukowych w ramach dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Pomimo ogólnie pozytywnej oceny konstrukcji problemu badawczego, warto zaznaczyć, że pewne wątpliwości może budzić liczba przyjętych celów szczegółowych. W pracy wskazano ich aż pięć, choć świadczy to o szerokim zakresie refleksji Autora, jednak może prowadzić do rozproszenia uwagi badawczej oraz trudności w utrzymaniu spójnej struktury analitycznej.

Podsumowując, cele pracy, główny problem badawczy, szczegółowe problemy badawcze i hipotezy są poprawnie wyznaczone i nie budzą wątpliwości co do ich prawidłowego sformułowania.

Jednocześnie stwierdzam, że Doktorant posiada umiejętności prawidłowego dostrzegania i identyfikowania problemu naukowego i uzasadniania jego istnienia.

(b) Umiejętność prawidłowego sformułowania elementów koncepcji badań prowadzących do rozwiązania zidentyfikowanego problemu naukowego

Pan Magister Paweł Kocik, po przeanalizowaniu aktualnej literatury przedmiotu oraz uwzględnieniu współczesnych wyzwań w obszarze bezpieczeństwa i organizacji wojskowej służby zdrowia we Francji, opracował własną koncepcję badań, obejmującą kluczowe elementy metodologiczne: problem i cel badawczy, hipotezy, przedmiot oraz zakres analiz. Koncepcja ta znajduje uzasadnienie merytoryczne i została osadzona w realiach współczesnych działań militarnych, co świadczy o samodzielności oraz dojrzałości badawczej Autora.

Należy jednak zaznaczyć, że przyjęta struktura nie w pełni odpowiada wymogom poprawnie skonstruowanej koncepcji badań naukowych, zwłaszcza w zakresie przełożenia jej założeń na końcowe elementy pracy i sposób prezentacji wyników. Pewne wątpliwości budzi sposób zamknięcia rozprawy. Końcowy fragment zatytułowany Podsumowanie (s. 223), choć merytorycznie wartościowy to nie jest jednoznacznie oznaczony jako zakończenie całej pracy, co może wprowadzać niepewność interpretacyjną.

Zastrzeżenia budzi również kolejność elementów formalnych umieszczonych po części zasadniczej. W szczególności umiejscowienie bibliografii między załącznikami a materiałami ilustracyjnymi (wykaz zdjęć, rycin itp.) odbiega od powszechnie przyjętych standardów redakcyjnych rozpraw doktorskich. Typowy układ zakłada, że bibliografia wieńczy główną część tekstu, a załączniki i inne dodatki następują po niej.

Podsumowując, koncepcja badawcza została poprawnie opracowana na poziomie projektowym i znajduje uzasadnienie merytoryczne. Jednak jej realizacja, zwłaszcza w aspekcie strukturalnym i redakcyjnym wymaga dopracowania, co wpływa na przejrzystość i formalną spójność pracy. Zagadnienia te powinny zostać wyjaśnione i omówione podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Stwierdzam, że Doktorant posiada odpowiednie umiejętności prawidłowego formułowania elementów koncepcji badań prowadzących do rozwiązania zidentyfikowanego problemu naukowego.

(c) Znajomości metod badawczych i umiejętność prawidłowego ich doboru i zastosowania

W recenzowanej rozprawie Pan Magister Paweł Kocik podjął próbę zbudowania autorskiej koncepcji badań, w której wyróżnił zarówno metody teoretyczne, jak i empiryczne. W rozdziale 1.7.1 *Metody badawcze* (s. 24) Autor wskazuje jako główną metodę teoretyczną analizę, z wyszczególnieniem jej elementów: *analizę materiałów źródłowych*, *analizę krytycznej* oraz *studium przypadku*. Wymienia również inne metody teoretyczne a mianowicie: *syntezę* i *wnioskowanie*. Do metod empirycznych zalicza *wywiad ekspercki*, który wykorzystano w celu pozyskania pogłębionej wiedzy na temat funkcjonowania francuskiej wojskowej służby zdrowia. Dane uzyskane tą drogą zostały przedstawione w Załączniku nr 3. *Wywiady eksperckie z żołnierzami wojskowej służby zdrowia*.

Dobór metod badawczych można uznać za trafny i adekwatny do charakteru podjętego problemu naukowego. Rozprawa ma profil analityczny i porównawczy, a więc wymagała zastosowania metod jakościowych. Niemniej jednak, istnieją istotne zastrzeżenia dotyczące spójności, precyzji i kompletności zastosowanego warsztatu metodologicznego.

Po pierwsze, nie do końca precyzyjnie rozróżniono poziomy: metoda - techniki - narzędzie badawcze. W odniesieniu do *wywiadu eksperckiego* brakuje jednoznacznego określenia jego typu (np. częściowo ustrukturyzowany), doboru respondentów, struktury scenariusza oraz sposobu opracowania uzyskanych danych. Zastosowana technika nie została osadzona w szerszym kontekście metodologii badań jakościowych, co utrudnia ocenę jej rzetelności i trafności.

Podobne zastrzeżenia dotyczą *studium przypadku*, które w pracy zostało ujęte jako element metody analizy i tym samym niewłaściwie zakwalifikowane jako metoda teoretyczna (Rozdział 1.7.1.

Metody badawcze). Tymczasem, zgodnie z ugruntowanymi klasyfikacjami w naukach o bezpieczeństwie (np. L. F. Korzeniowskiego, M. Cieślarczyka, Z. Chojnackiego), *studium przypadku* stanowi pełnoprawną metodę empiryczną, pozwalającą na pogłębioną analizę konkretnego zjawiska lub jednostkowej struktury w jej naturalnym kontekście. W rozprawie zabrakło szczegółowego opracowania tej metody. Nie określono bowiem, jaki przypadek został przeanalizowany, według jakich kryteriów został wybrany, ani jaką funkcję pełni w strukturze badania (czy stanowi przypadek reprezentatywny, porównawczy, wyjątkowy itd.). Brak tych elementów ogranicza wartość metodologiczną i poznawczą tego komponentu.

Po drugie, Autor cytuje w rozdziale metodologicznym fragment pracy J. Gierszewskiego i A. Pieczywoka (*Metodologiczne podstawy badania problemów bezpieczeństwa*), w którym słusznie wskazuje się, że metodologia badań powinna towarzyszyć Autorowi pracy naukowej, od prawidłowego wskazania problemu badawczego i sformułowanie hipotez, których *weryfikacja* ma pomóc w jego rozwiązaniu, po konkretne metody, techniki i narzędzia badawcze. Doktorant deklaruje, że zastosowane metody badawcze były pomocne w budowaniu problematyki badawczej oraz w *weryfikacji hipotez* i teorii naukowych. Jednak w dalszej części pracy brakuje jednoznacznego i systematycznego odniesienia się do stopnia weryfikacji poszczególnych hipotez. Nie wiadomo, które z nich zostały potwierdzone, obalone czy częściowo zweryfikowane. To poważne niedociągnięcie formalne, które osłabia przejrzystość i pełność procesu badawczego.

Po trzecie, prezentacja wyników badań empirycznych (np. z wywiadów eksperckich) nie została odrębnie i klarownie wyodrębniona w strukturze rozprawy. Brakuje także podsumowań częściowych i analitycznego odniesienia się do zebranych danych w powiązaniu z wcześniej zdefiniowanymi celami badawczymi. W efekcie Czytelnik musi sam rekonstruować, w jaki sposób dane empiryczne wpłynęły na sformułowanie końcowych wniosków, które także nie są wyraźnie wyodrębnione.

Metodologia zaprezentowana w pracy została poprawnie zaprojektowana na poziomie ogólnym, a zastosowane metody badawcze, zarówno teoretyczne, jak i empiryczne, są co do zasady trafne i odpowiednie dla przyjętej tematyki. Niemniej jednak, sposób ich implementacji i opracowania nie w pełni spełnia wymogi warsztatu naukowego, co dotyczy w szczególności:

- 1) błędnego zaklasyfikowania studium przypadku jako elementu metody teoretycznej,
- 2) braku precyzji w opisie wywiadu eksperckiego,
- 3) niepełnej prezentacji i analizy danych empirycznych,
- 4) oraz niewyraźnej weryfikacji postawionych hipotez.

Dlatego też powyższe zagadnienia wymagają doprecyzowania i będą stanowić istotny przedmiot rozmowy podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Stwierdzam jednocześnie, że Doktorant posiada odpowiednią znajomość metod badawczych i umiejętności prawidłowego ich doboru i zastosowania.

(d) Umiejętność dokonania krytycznej oceny uzyskanych wyników badań

W mojej ocenie, Pan Magister Paweł Kocik wykazał się dobrą orientacją merytoryczną oraz zdolnością do analizy złożonych zagadnień związanych z funkcjonowaniem wojskowej służby zdrowia we Francji. Praca zawiera wiele cennych obserwacji i ocen odnoszących się do struktur, reform i uwarunkowań działania tego komponentu w kontekście współczesnych wyzwań bezpieczeństwa oraz pola walki. Nie można jednak stwierdzić, że uzyskane wyniki badań zostały poddane w pełni krytycznej, uporządkowanej i systematycznej analizie, co ogranicza przejrzystość naukowego wyводу.

Podstawowe zastrzeżenia dotyczą braku podsumowań kończących poszczególne rozdziały merytoryczne, zwłaszcza te, które zawierają dane empiryczne, analizy doktryn, organizacji czy plany transformacyjne. W podsumowaniach takich powinny znaleźć się syntetyczne wnioski częściowe, odnoszące się bezpośrednio do postawionych pytań badawczych i hipotez. Ich brak powoduje, że Czytelnik nie otrzymuje jasnych sygnałów interpretacyjnych, a w efekcie trudniej zrozumieć, jakie znaczenie mają prezentowane dane i jak wpływają one na ogólne rezultaty pracy.

Brak systematycznych ocen i zestawień częściowych skutkuje również tym, że w zakończeniu rozprawy - mimo jego obecności pod tytułem „Podsumowanie” (s. 223) - nie znajdujemy pełnej, krytycznej analizy efektów badania. Zawartość tego fragmentu sugeruje, że odnosi się on do całej rozprawy, jednak jego tytuł oraz umiejscowienie (bezpośrednio po rozdziale 5, a przed załącznikami, bibliografią i wykazem ilustracji) może sugerować, że jest to jedynie podsumowanie rozdziału ostatniego, nie zaś pełne zakończenie pracy. Brak wyraźnego rozdziału zatytułowanego „Zakończenie” odbiega od powszechnie przyjętej struktury rozpraw doktorskich i utrudnia jednoznaczną interpretację finalnych wniosków.

Ponadto, w tej części nie dokonano jednoznacznego odniesienia się do każdej z hipotez badawczych. Nie wskazano, które z nich zostały potwierdzone, które częściowo, a które nie znalazły uzasadnienia w zebranych materiale. Tego typu krytyczna autorefleksja stanowi nieodzowny element dojrzałej pracy naukowej i powinna być obecna zarówno w zakończeniu, jak i w toku analizy empirycznej.

Podsumowując, choć Autor rozprawy przeprowadził wartościowe i rzeczowe analizy, należy stwierdzić, że umiejętność krytycznej oceny uzyskanych wyników badania nie została w pełni wykorzystana. Brakuje:

- 1) wyraźnych podsumowań częściowych w rozdziałach merytorycznych,
- 2) jednoznacznie oznaczonego i odpowiednio umiejscowionego zakończenia rozprawy,

3) oraz klarownej oceny weryfikacji hipotez.

Podsumowując, stwierdzam, że Doktorant posiada podstawowe umiejętności dokonania krytycznej oceny uzyskanych wyników badań własnych.

(e) Umiejętność poprawnego sformułowania sprawozdania z wyników badań w sferze formy i treści

Rozprawa podejmuje istotny i aktualny problem badawczy, jakim są kierunki rozwojowe wytyczone dla francuskiej wojskowej służby zdrowia w perspektywie lat 2020-2030. Autor koncentruje się na diagnozie funkcjonowania tego systemu, analizując zarówno jego podstawy formalnoprawne, jak i praktyczne aspekty działania. Zagadnienie to nabiera szczególnego znaczenia w kontekście współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa. Dobór tematu należy uznać za trafny, mający istotne znaczenie społeczne i naukowe, a jednocześnie dotychczas niewystarczająco rozpoznany w literaturze krajowej. Rozprawa doktorska ma silne osadzenie w praktyce co nadaje pracy dużą wartość praktyczną i autentyczność. Recenzowana dysertacja doktorska Pana Magistra Pawła Kocika stanowi zwarte opracowanie naukowe, jej układ przedstawiono w spisie treści, a istota problemowa kolejnych rozdziałów była sygnalizowana we wstępie. Dysertacja została podzielona na pięć rozdziałów, cztery merytoryczne oraz jeden poświęcony metodyce badań własnych, poprzedzone wstępem i zwieńczoną podsumowaniem. W rozprawie zamieszczono również bibliografię, wykaz rycin, tabel, wykresów itp. Rozprawę uzupełniają trzy załączniki: *Relacja z wizyty w komórce medycznej (antenne medicale) wiodącej jednostki operacyjnej armii francuskiej* (załącznik 1), *Relacja z wizyty w Instytucie Inwalidów Legii Cudzoziemskiej (Institution des invalides de la Légion étrangère)* (załącznik 2) i *Wywiady eksperckie z żołnierzami wojskowej służby zdrowia* (załącznik 3).

Dociekliwość poznawcza Autora sprawiła, iż powstała dysertacja licząca 311 stron (w wydruku jednostronnym). Doktorant wykorzystał w niej: 18 rycin, 11 tabel, 6 wykresów i 37 zdjęć. W pracy Doktorant zachował także odpowiednią proporcję pomiędzy rozdziałami.

Pan Magister Paweł Kocik zaprezentował wyniki swoich badań w sposób oparty na obszernym materiale źródłowym, obejmującym zarówno dokumenty doktrynalne, publikacje specjalistyczne, jak i dane uzyskane w ramach wywiadów eksperckich. Analizy przeprowadzono w kontekście współczesnych wyzwań militarnych i organizacyjnych związanych z funkcjonowaniem wojskowej służby zdrowia we Francji. W znacznej części rozdziały pracy zostały tematycznie powiązane ze szczegółowymi problemami badawczymi, co należy ocenić pozytywnie.

Jednak mimo tej formalnej zgodności, sprawozdanie z wyników badań budzi pewne zastrzeżenia zarówno w sferze formy, jak i treści. Przede wszystkim:

1. Brakuje w pracy wyraźnie wyodrębnionego rozdziału prezentującego wyniki badań empirycznych. Treści empiryczne zostały rozproszone po kilku rozdziałach, często

wplecione między elementy o charakterze teoretycznym lub opisowym, co utrudnia śledzenie przebiegu badania i wpływa na przejrzystość przekazu.

2. Autor nie zadbał o systematyczne podsumowania rozdziałów, w których powinny znaleźć się syntetyczne wnioski cząstkowe, bezpośrednio odnoszące się do pytań i hipotez badawczych. Brakuje także jednoznacznej informacji o stopniu ich weryfikacji. Tym samym czytelnik nie otrzymuje klarownej informacji, jak uzyskane dane przekładają się na rozwiązanie zidentyfikowanego problemu naukowego.
3. W sferze organizacji treści zwraca uwagę fakt, że niektóre niewątpliwie ciekawe i wartościowe fragmenty (np. analiza roli pielęgniarstwa na pokładzie samolotów ewakuacji medycznej, opis leczenia oparzeń itp.) pozostają nieadekwatnie umiejscowione w strukturze pracy i mogą sprawiać wrażenie przypadkowo wplecionych. Tego typu szczegółowe elementy byłyby w pełni uzasadnione, gdyby zostały podporządkowane analizie na trzech poziomach: strategicznym, operacyjnym i taktycznym. Taki układ nie tylko zwiększyłby czytelność, ale pozwoliłby również przyporządkować treści zgodnie z ich znaczeniem funkcjonalnym w systemie wojskowej służby zdrowia.

Struktura rozprawy nie obejmuje wyraźnie wyodrębnionych elementów takich jak „Wnioski/ Podsumowanie” w rozdziałach i „Zakończenie”, co zaburza jej formalną spójność. Jak wspomniano wcześniej, „Podsumowanie” na s. 223, mimo wartości merytorycznej, przez swój tytuł i umiejscowienie może być mylnie odczytane jako zakończenie rozdziału 5, a nie całej pracy.

Choć Autor zgromadził obszerny materiał i zaprezentował go z dużym zaangażowaniem, sprawozdanie z wyników badań nie w pełni spełnia standardy metodologiczne wymagane dla rozprawy doktorskiej. Uporządkowanie treści według poziomów analizy (strategiczny-operacyjny-taktyczny), wyraźne podsumowania rozdziałów oraz oddzielne, w pełni świadome zakończenie pracy znacząco poprawiłyby przejrzystość i wartość naukową prezentowanych wyników.

Podsumowując, stwierdzam, że Doktorant posiada podstawową umiejętność poprawnego sformułowania sprawozdania z wyników badań w sferze formy i treści.

(f) Niedociągnięcia warsztatowe w ocenianej rozprawie

W recenzowanej rozprawie doktorskiej zwróciłem także uwagę na niedociągnięcia polegające m.in. na:

- brak podpisu Promotora w otrzymanym do recenzji egzemplarzu,
- drobnych literówkach i błędach ortograficznych, interpunkcyjnych oraz stylistycznych,
- jednostronnym wydruku rozprawy,
- braku numeracji na wielu stronach rozprawy,
- i inne mniejsze niedociągnięcia edytorskie (np. opisy tabel i rycin).

Pomimo zaangażowania Autora w przygotowanie rozbudowanej i interdyscyplinarnej pracy, w rozprawie widoczne są niedociągnięcia warsztatowe, które wpływają na jakość odbioru tekstu oraz jego zgodność z wymogami stylu naukowego. Dotyczą one w szczególności warstwy językowej, precyzji sformułowań oraz klarowności terminologicznej.

Na pozytywną uwagę zasługuje słowniczek pojęć zamieszczony na początku rozprawy, który świadczy o dbałości Doktoranta o uporządkowanie terminologii specjalistycznej i ułatwienie Czytelnikowi orientacji w używanym słownictwie. Niestety, ta dbałość nie została w pełni utrzymana w zasadniczej części tekstu.

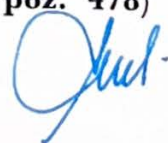
W dalszych rozdziałach pojawiają się liczne potknięcia językowe, a miejscami również nieprecyzyjne, nienaturalne lub „przegadane” konstrukcje składniowe, które wpływają na przejrzystość i profesjonalizm wypowiedzi. Szczególnie rzuca się to w oczy w partiach dotyczących problematyki sztuki wojennej, gdzie wymagana jest wysoka precyzja terminologiczna i jednoznaczność opisu. Przykłady obejmują np.:

1. „*Największym zagrożeniem dla spadochroniarzy jest możliwość intercepcji i neutralizacji w fazie swobodnego opadania na ziemię przez przygotowanego do walki przeciwnika.*” - konstrukcja zdania jest niejednoznaczna i niezgrabna językowo; wymaga uproszczenia i doprecyzowania terminów. (s. 135)
2. „*Specjalistyczne procedury medyczne (...) były możliwe do zrealizowania przez lekarza niebędącego specjalistą, dzięki wymagającej formacji przed projekcją na misję...*” - zdanie jest nienaturalne i stylistycznie ciężkie; fraza „projekcja na misję” to ewidentna kalka językowa. (s. 131)
3. „*W przypadku kontestowanej przestrzeni powietrznej...*” - określenie to jest nieczytelne w języku polskim, a jego znaczenie nie zostało objaśnione. (s. 214)
4. *Żwrot „bracia broni”*- w tradycji polskiej są to towarzysze broni. (s. 157)

W kilku przypadkach użyto również konstrukcji trudnych w odbiorze lub niejednoznacznych logicznie, co może prowadzić do niezamierzonych interpretacji treści. Widoczna jest także brakująca konsekwencja językowa i składniowa w posługiwaniu się językiem i terminologią wojskową, zwłaszcza w odniesieniu do poziomu operacyjnego i taktycznego, struktur dowodzenia, czy charakterystyki działań bojowych.

Podsumowując, mimo merytorycznej wartości analiz zawartych w pracy, niedociągnięcia językowe, składniowe oraz styl redakcyjny wymagają staranności. Dotyczy to zwłaszcza fragmentów związanych z problematyką sztuki wojennej, w których precyzja wypowiedzi jest szczególnie istotna.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że recenzowana rozprawa doktorska spełnia wymagania przesłanki, o której mowa w art. 187 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz. 478) dotyczącej

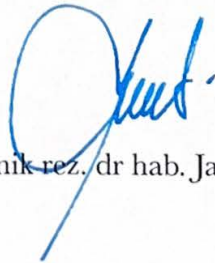
prezentowania ogólnej wiedzy teoretycznej oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Wątpliwości, które należy rozstrzygnąć w czasie publicznej obrony rozprawy doktorskiej:

1. *Co spowodowało wybór takiej struktury rozprawy doktorskiej (m.in.: pominięcie podsumowań rozdziałów merytorycznych, rezygnacja z zakończenia, inny układ takich części pracy jak: bibliografia, załączniki itp)?*
2. *Jakie inne określenia spotykane są w literaturze dotyczącej metodologii badań w naukach o bezpieczeństwie jako odpowiedniki terminu „problem ogólny”?*
3. *Co stanowiło kryterium doboru literatury przedmiotu, która została poddana krytycznej ocenie na ss. 25-30? Dlaczego została tam uwzględniona literatura dotyczącą metodologii?*
4. *Proszę scharakteryzować i zakwalifikować metodę studium przypadku i co stanowiło kryterium doboru poszczególnych treści zakwalifikowanych do opracowania badań tą metodą?*
5. *Jakie były kryteria doboru ekspertów do przeprowadzenia z nimi wywiadów?*
6. *Jakie metody - techniki - narzędzia dostrzega Pan, poza tymi wymienionymi w rozdziale 1., w swojej rozprawie? Co spowodowało, że nie wymienił ich Pan w rozdziale 1.7.1. Metody badawcze?*
7. *Proszę wyjaśnić jakie występują różnice pomiędzy teatrem wojny a teatrem działań wojennych?*

4. Końcowa konkluzja i ocena

Ja, niżej podpisany stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska Pana Magistra Pawła KOCIKA spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 poz 574, 583, 655, 682, 807). Bazując na powyższych konstatacjach przedstawiam Radzie Naukowej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach wniosek o przyjęcie przedłożonej pracy jako rozprawy doktorskiej i dopuszczenie jej do dalszych działań związanych z ubieganiem się o stopień naukowy doktora.

pułkownik rez., dr hab. Jacek LASOTA